

17.6. 1943

Sosiaaliministeriön Sosiaalisen tutkimustoimiston päällikkö

G. Modeen on Suomen Pankin suhdannetutkimusosastolle laatinut selvityksen verotuksen vaikutuksesta elinkustannusindeksin kehitykseen.

Elinkustannusindeksillä pyritään mittaamaan muuttumattoman elinstandardin ylläpitämisen kustannuksia. Elinstandardin katsotaan merkitsevän osane tästä tarpeentyydytyksensä ~~ELINKUSTANNUSINDEXIN~~ summaa. Osana tästä elinstandardista ovat ne "julkiset valmiit hyödykkeet", jotka julkinen yhdyskunta ennen kaikkea turvallisuuden tarpeen tyydyttämiseksi aikaansaa. Verot edustavat perheiden menoissa julkisten valmiiden hyödykkeiden kustannuksia. Kun elinkustannusindeksissä otetaan sodan aikana huomioon varsinaiset kulutushyödykkeet entisen suuruisina ja lisäksi otetaan mukaan sodan aikana lisääntyneen turvallisuustarpeen tyydyttämiseksi aikaan saatavat julkiset valmiit hyödykkeet, joita lisäverot indeksissä edustavat, suurempina kuin ennen, mitataan ilmeisesti laajempaa kokonaishyödykemäärää ja suurempia tarpeentyydytyksen kokonaiskustannuksia kuin aikaisemmin.

Edellä mainitusta syystä elinkustannusindeksi sodan aikana pyrkii kohoamaan enemmän kuin mitä kulutushyödykkeiden markkinahinnat (verottomina ilmaistuinä) kohoavat. On toisaalta otettava varteen, että mahdolliset subventiot alentavat kulutushyödykkeiden markkinahintoja sodan aikana kustannusten julkista osuutta vastaavasti. Subventiot vaikuttavat siten elinkustannusindeksiin alentavasti samalla kuin lisäverot vaikuttavat siihen korottavasti.

Kun elinkustannusindeksiä sodan aikana käytetään pysyväisten hintatasossa tapahtuneiden muutosten ilmaisemiseen, joudutaan erityisesti sota-ajan finanssipolitiikassa edellä mainittuihin ilmiöihin kiinnittämään huomiota. Sodan inflatorisen rahoittamisen välttämiseksi on sekä välitöntä että välillistä verotusta korotettava. Ellei näin meneteltäisi, ei säännöstelytoimenpitein voitaisi hintatason nousua jarruttaa. Liiallisen ostovoiman paine tulisi liian suureksi. Tämän primäärisen tosiasian rinnalla on kiinnitettävä huomiota siihen, millä tavoin eri verojen vaikutus tuntuu elinkustannusindeksissä. Tästä syystä on hyödyllistä, jos finanssipoliittiset, nimenomaan veropoliittiset toimenpiteet ovat sellaisia, että ne eivät kovin huomattavasti korota

indeksiä. Esim. liikevaihtovero, jonka ulkopuolelle on jätetty tärkeimmät elintarvikkeet on tässä suhteessa kiitollinen verotusmuoto. Sen finanssipoliittinen merkitys on suuri ja vaikutus elinkustannusindeksiin pieni.

Toimistopäällikkö Modeenin tutkimuksesta käy selville, että elinkustannusindeksi, joka nyt on 186, verottomasti laskettuna olisi 179. Verot ovat vaikuttaneet indeksiin kohottavasti 7 pistettä näin laskien. Sen huomattavan merkityksen rinnalla, mikä näillä korotuksilla on ollut sota-ajan finanssipolitiikassa, on niiden vaikutus indeksin kohoamiseen suhteellisen vähäinen. Niistä seikoista, joista mainittu vaikutus on syntynyt, antaa toimistopäällikkö Modeenin tutkimus pääpiirteittäisen selvityksen.

Helsingissä, kesäkuun 17 pnä 1943.

Suomen Pankin Suhdannetutkimus-
osasto

Matti Leppo